

Dobroier N.

kandydat kulturoznawstwa,

profesor nadzwyczajny na Narodowy Uniwersytet Politechniczny w Odessie

PROBLEMY KOMUNIKACJI JĘZYKOWEJ UCHODźCÓW UKRAIŃSKICH W POLSCE

Komunikacja międzykulturowa jest integralną częścią życia każdego człowieka w XXI wieku. Przyczyniają się do tego procesy globalizacji. Komunikacja międzykulturowa i jej problematyka były eksplikowane, gdy przedmiotem badań był semantyczny model kultury. Obecna sytuacja pełnowymiarowej inwazji Rosji na Ukrainę spowodowała migrację dużej liczby uchodźców do różnych krajów Unii Europejskiej. A komunikacja językowa stała się dziś jednym z najbardziej palących problemów.

Skupiam się na uchodźcach, którzy są w Polsce. Przyczyn takiego stanu rzeczy jest kilka. Po pierwsze, Polska jest krajem europejskim, który przyjął największą liczbę uchodźców z Ukrainy (ok. 6 mln). Po drugie, dane, które uzyskałam z badań nad postrzeganiem kultury polskiej przez ukraińskich uchodźców. Badania odbyły się w ramach grantu udzielonego przez Israel Institute for Advanced Studies i Polish Institute of Advanced Studies w okresie od 1.08.22 do 31.10.22.

Jednym z aspektów tego badania jest językowa komunikacja kulturowa. Nasz Pokrewieństwo językowe było jednym z głównych powodów wyboru kraju docelowego do którego udawali się uchodźcy. Pokazała to ankieta przeprowadzona wśród uchodźców. Wywiad przeprowadzono z 358 respondentami. Spośród nich ponad 60% stwierdziło, że język polski i ukraiński są bliskie, mają wiele wspólnych słów, język polski jest łatwy do zrozumienia i nauki. To są stereotypy, które powstały przed 24 lutego 2022 r. Identyfikacja tych danych daje jaśniejszy obraz wyboru kraju azylu, oczekiwany obraz adaptacji.

Ankieta została rozpowszechniona w ponad 20 grupach na Facebooku (Nasi we Wrocławiu, Ukraińcy w Polsce, Ukraińcy w Krakowie, Ukraińcy w Warszawie i in.) oraz w ponad 20 czatach na Telegram (Polska Warszawa Czat, Mamochki Wrocław, Ukraińcy Kraków Czat, Mamy z Ukrainy w Gdańsku i in.).

Informacje socjokulturowe do badania zostały zebrane za pomocą internetowego badania respondentów, które pozwala w krótkim czasie uzyskać informacje od grupy docelowej. Dane pierwotne zostały przetworzone za pomocą analizy rozkładu liniowego.

Opinia, że język polski jest łatwy do zrozumienia i można się go szybko nauczyć, znalazła potwierdzenie w wynikach badania, gdzie 60% wskazało, że był to jeden z głównych stereotypów, według których wybierali kraj azylu. Oto kilka przykładów z wywiadów, które poprzedzały badanie ilościowe.

Tatiana (65 lat, emerytka, Kamieńsk): Pojechałam... bo bałam się innego kraju. O ile zrozumiałem, że tutaj może być przynajmniej jakiś kontakt językowy, w innych krajach nie ma

Natalia (45, psycholog, Chmielnicki): A ucieczka do Polski... po pierwsze to taki moment, że język jest bardzo bliski i podobny, faktycznie będzie łatwiej (się nauczyć)

Iwanna (35 lat, przedsiębiorca, Lwów): ...Jako że jestem ze Lwowa, znam dobrze język ukraiński i doskonale rozumiem polski. Nie mam bariery językowej, wszystko rozumiem od pierwszego dnia, teraz mogę tylko lepiej coś powiedzieć.

Jednak w innej części wywiadu informatorzy udzielali dodatkowych informacji:

Tatiana (65 lat, emerytka, Kamieńsk): ... Miałam duże skłonności do paniki, ataki paniczne takie, kiedy nie mogłam mówić, cały czas płakałam

Natalia (45 lat, psycholog, Chmielnicki): I ona mi mówi, że muszę mieć certyfikat znajomości języka, ale co, nie mam certyfikatu znajomości języka, bo jestem bardzo zła z polskiego.

Jak wynika z badania, 61% respondentów uczy się obecnie języka polskiego, 26% zamierza to zrobić, 11% nie uczy się go, a 2% zdecydowanie nie zamierza się go uczyć. Jak widać, 87% jest gotowych przyjąć kulturę językową Polaków, a większość z nich już podejmuje wysiłki w tym kierunku. Należy jednak zaznaczyć, że 40% respondentów ma trudności z nauką języka. W naturalny sposób komplikuje to proces adaptacji społecznej.

Takie dane sugerują, że oczekiwania ukraińskich uchodźców nie pokrywały się z rzeczywistością. W tej chwili pełna komunikacja nie jest realizowana. Wpływa to na stan emocjonalny uchodźców, ich przystosowanie społeczno-kulturowe. Dla skutecznej komunikacji bardzo ważna jest umiejętność wyrażania różnych emocji i stanów. Szczególnie ważna jest znajomość języka zawodowego. W dużej mierze wpływa to na zatrudnienie ukraińskich uchodźców. Postrzeganie kultury gospodarzy w dużej mierze zależy od tego, jak przebiega okres adaptacji, czyli włączenia jednostki w nowe systemy więzi społecznych i zawodowych, asymilacji nowego systemu ról społecznych. Należy podkreślić trudności, jakich doświadczają uchodźcy w nowym środowisku społeczno-kulturowym: jest to utrata statusu społecznego (30% badanych pracuje w niskopłatnej pracy, 12% nie może znaleźć pracy), niemożność samorealizacji (34%), niemożność samorealizacji

zawodowej (jedynie 10% respondentów wskazało, że znalazło pracę w swoim zawodzie).

Tym samym język zajmuje wiodące miejsce w systemie komunikacji międzykulturowej. Zapewnia powodzenie i efektywność komunikacji międzykulturowej. Analiza pozwoliła dostrzec zauważalną paralelę w interakcji komunikacyjnej między ludźmi i stwierdzić, że język odgrywa decydującą rolę w zapewnieniu harmonii międzykulturowej.

W tej chwili ukraińscy uchodźcy aktywnie uczą się języka polskiego, poznają polską kulturę i adaptują się do nowego środowiska. Można powiedzieć, że wojna otworzyła nowe możliwości dla programów międzynarodowych. Wymaga to jednak głębszego zrozumienia obu kultur, zagadnień wzajemnego poszerzania możliwości dalszej współpracy w sferach społeczno-kulturowych i innych. Kultury ukraińska i polska mają zarówno cechy wspólne, jak i różnice. Wszystkie wymagają badań analitycznych i porównawczych w świetle nowych uwarunkowań.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-280-0-13>

Донець С. М.

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов,
Український державний університет залізничного транспорту*

Дідусенко В. В.

*студент 5 курсу,
Український державний університет залізничного транспорту*

АНГЛІЙСЬКІ ТА УКРАЇНСЬКІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З ТОПОНІМІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ В АСПЕКТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Вивчення фразеологічних одиниць з топонімічним елементом має давню традицію в лінгвістиці. Цікавий ракурс і перспективу дослідженням дають суміжні дисципліни і, насамперед, міжкультурна комунікація. Фразеологізми зі словами топонімами зазвичай унікальні для кожної окремої лінгвокультури і тому становлять безсумнівний інтерес с точки зору лінгвокраїнознавства, а також теорії міжкультурної комунікації: у першому випадку, як джерело країнознавчої інформації і як перешкода в її функціонуванні – у другому.